

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ**

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2018/19

Destinace (země, město): Srbsko, Bělehrad

Jméno, příjmení: Mgr. Petr Janeš

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav):

Filoložki fakultet Univerzitetu u Beogradu, Katedra za slavistiku, Grupa za bohemistiku

<http://www.fil.bg.ac.rs/lang/sr/katedre/slavistika/ceski-jezik/zaposleni/>

Škola

Český jazyk se vyučuje na katedře slavistiky Filologické fakulty Univerzity v Bělehradě. Čeština jako hlavní předmět (obor se nazývá Český jazyk, literatura a kultura) je pouze jednooborové studium bohemistiky. Základní program je čtyřletý a není zakončený státní závěrečnou zkouškou a obhajobou diplomové práce. Celé studium je koncipováno systémem 4 + 1 (4 roky „bakalářského“ studia bez obhajoby diplomové práce, 1 rok navazujícího magisterského studia už s obhajobou diplomové práce). Uděluje se jen magisterský titul, který ovšem není rovnocenný českému. Češtinu lze rovněž studovat jako volitelný jazyk. Jedná se o dvouleté studium (ve 2. a 3. ročníku), které si zapisují především studenti slavistiky, ale jako jednorozční předmět si ji mohou zapsat i studenti vně katedry slavistiky. Hodinová dotace pro tento předmět je 2 x 90 minut za týden (začátečníci, jakož i pokročilí). V akademickém roce 2018/19 se ve větší části zimního semestru lektor podílel jak na výuce začátečníků, tak pokročilých. Poté (po domluvě s kolegy) jen začátečníků. Na bohemistice působí 6 pedagogů (včetně lektora).

Studenti

Počet studentů v každém ročníku kolísá podle jejich schopností splnit podmínky nutné pro zápis do dalšího ročníku. Do 1. ročníku bylo letos přijato 10 studentů, ale na konci roku reálně studovalo pouze 9 z nich. Ve 2. ročníku bylo 11 studentů, ve třetím 13. Ve 4. ročníku studovalo 19 studentů. Velmi často se stává, že studenti nemají ještě splněné povinnosti z nižších ročníků, což jim ovšem neznemožňuje postoupit do vyššího ročníku. Věk studentů se většinou pohybuje od 19 do 24 let. Do tohoto počtu nejsou započítáváni studenti, kteří studují češtinu jako volitelný jazyk. V kurzu pro začátečníky učil lektor 16 studentů, ačkoli

poptávka převyšovala tento počet. Z kapacitních důvodů (výuka probíhala spolu se studenty 1. ročníku bohemistiky) byl však počet omezen a přednost dostali studenti slavistiky (nejčastěji studují rusistiku). Do kurzu pro pokročilé docházelo 16 studentů. Uvedený oficiální počet studentů je vzhledem k nepříliš jasnému systému o málo vyšší než faktický. Nevýhodou je to, že studium bohemistiky (stejně jako dalších oborů na filologické fakultě) je pouze jednooborové, což snižuje možnost uplatnění absolventů. Nabídka povinně volitelných či volitelných předmětů je velmi nízká. Jistě není bez zajímavosti, že v zimním semestru docházela na výuku do 3. a 4. ročníku jedna studentka z Univerzity v Kyjevě, která tam studuje bohemistiku a serbistiku, a aktivně se účastnila školních i všech mimoškolních aktivit.

Nemilou kapitolou je nízká motivace studentů ke studiu českého jazyka, neboť na bohemistiku se dostanou téměř výhradně jen ti studenti, kteří původně tento obor studovat vůbec nechtěli, ale kvůli nízkému percentilu u přijímacích zkoušek nedosáhli na přijetí ke studiu vytouženého jazyka (oblíbené jsou „velké“ jazyky, jako je angličtina, ruština, španělština, němčina...), a proto jim je nabídnut jazyk „malý“, vč. češtiny. V posledních letech se ovšem najdou cca dva studenti, pro které byla čeština první volbou.

Studenti mají k dispozici 6 zkouškových období (září, říjen, leden, únor, červen, červenec) a po studentských protestech na začátku akademického roku ještě většinou přibude sedmé (občas jsou povoleny jen dílčí zkoušky). V každém zkouškovém období musí být pro všechny ročníky vypsán termín na předmět Současný český jazyk (Savremeni češki jezik), kterého se spolu se svou kolegyní, jež participuje na tomtéž předmětu, lektor účastní. Výsledná známka je aritmetickým průměrem jednotlivých disciplín, přičemž 10 znamená nejlepší výsledek, 6 nejhorší a 5 neprospěl.

Výuka

Lektor podepisuje smlouvu na hodinově blíže nespecifikovaný pracovní týden. Oficiální pracovní úvazek byl ve větší části zimního semestru akademického roku 2018/19 20 vyučovacích hodin týdně (2 x 90 minut v 1. – 4. ročníku a 2 x 90 minut ve volitelném kurzu pro pokročilé; volitelný kurz pro začátečníky probíhal spolu s výukou pro bohemisty), poté 16 vyučovacích hodin (tj. bez pokročilých ve volitelném kurzu).

Náplní výuky jsou zejména jazykově-konverzační cvičení. Lektor taktéž spolupracuje s lektorkou domácí, která se ve výuce soustřeďuje na gramatiku (vyučuje předmět Češki jezik), a s tzv. vyšší lektorkou, jejíž pracovní náplní jsou především překladová cvičení z češtiny do srbštiny a naopak (Savremeni češki jezik). Plánem pro následující akademický rok 2019/20 je, že v 1. a 2. ročníku bude výuka vyšší lektorky navazovat na výuku lektora. Oddělená bude až ve vyšších ročnících.

Už od 1. ročníku jsou lektorské semináře vedeny výhradně v českém jazyce, a jsou tak vlastně jednou z mála možností, kde mohou studenti praktikovat český jazyk. Lektorské hodiny mají rozvíjet zejména komunikační dovednosti. Níže uvedené knihy slouží lektorovi jako textová opora k výuce, která je ovšem dále rozšířena či obohacena podle aktuálních potřeb studentů. Pozornost v těchto knihách je soustředěna zejména na produktivní dovednosti, tj. mluvení a psaní, protože právě s těmito disciplínami mají slovanští

studenti největší problémy. (Boccou Kestřánková, Marie, Štěpánková, Dagmar, Vodičková, Kateřina: *Čeština pro cizince A1 a A2*; Nekovářová, Alena: *Čeština pro život I a II*; Boccou Kestřánková, Marie, Kopicová, Kateřina, Šnaidaufová, Gabriela: *Čeština pro cizince B1*; Boccou Kestřánková, Marie, Hlínová, Kateřina, Pečený, Pavel, Štěpánková, Dagmar: *Čeština pro cizince B2*; Hudousková, Andrea, Boccou Kestřánková, Marie, Hajičková, Zuzana, Starý Kořánová, Ilona: *Ústní a písemné vyjadřování pro pokročilé, čeština pro cizince*; Ribarova, Zdenka, Ribarova, Slavomira: *Češka gramatika*; ve volitelném kurzu u pokročilých Nekovářová, Alena: *Čeština pro život*.) Semináře jsou často oživeny i jazykovými hrami, písněmi či prací s novinovými aj. články. Do výuky jsou podle ročního období zakomponovány i české reálie a obecně kulturní informace. Pro komunikaci se studenty slouží kromě e-mailové korespondence i facebooková skupina.

Podmínky pro výuku

Vybavení učeben, které se nacházejí v prostorách filologické fakulty, je zcela skromné, tedy tabule a bílá křída / černý fix. Většina učeben, v nichž lektor vyučuje, se nachází ve sklepních prostorech fakulty, jedna je dokonce bez oken. Problémem větších učeben je špatná akustika, kdy není studentům, příp. lektorovi, dobře rozumět. V bohemistické místnosti je sice k dispozici LCD televizor napojený na stolní počítač, ovšem bez připojení k internetu. Počítač je k dispozici jen díky laskavému svolení slovakistů. Lektor se však do této učebny dostává jen na nízký počet svých hodin.

Lektor sdílí kabinet nejen se všemi kolegy bohemisty, ale i s pedagogy slovakistiky (dohromady cca 12 pedagogů). Kabinet je vybaven několika počítači s přístupem na internet, tiskárnami a skenerem. Psací stůl lektor sdílí s dalším kolegou, na stole má k dispozici počítač, rovněž zapůjčený od slovenské lektorky.

Součástí katedry je i zvlášť vyčleněná bohemistická knihovna, která je součástí slavistické bibliotéky (přibližně 5000 knih). K dispozici je i sbírka DVD s českými filmy (cca 270 filmů).

Další aktivity

Lektor se podílí na organizaci překladatelských soutěží a studentských výměn a stipendií, vydávání česko-slovensko-srbského časopisu *Len/ň/ochod* (v tomto akademickém roce bohužel k realizaci nového čísla nedošlo). Spolupracuje s českou menšinou (zejména s lidmi z České besedy Bělehrad, kde mj. probíhá pravidelná konverzace v češtině i kurzy češtiny). Bohužel konverzační hodiny jsou vedeny odpoledne, kdy je lektor vázán povinnostmi na fakultě. Ale pasivně i aktivně se účastní při jiných přednáškových cyklech, jakož i studenti. Při České besedě Bělehrad dokonce vznikl divadelní spolek, v němž hraje i náš student. Organizuje tradiční „pasování“ studentů do 1. ročníku, má na starosti bohemistickou nástěnku, katalogizaci bohemistické knihovny pro potřeby kolegů a organizaci přednášek českých autorů či pedagogů. V Kulturním centru Grad se pravidelně každých 14 dní snaží účastnit konverzací u českého stolu při tzv. language café, kam může přijít kdokoli, kdo se zajímá o český jazyk. Společně se slovakisty jsme si

divadelním vystoupením našich studentů připomněli rok 1918. Spolupracovali jsme i na vánočním večírku (zpěv koled, mluvené slovo, divadelní scénky, divadelní hra).

Spolupráce

Katedra bohemistiky spolupracuje s krajanskou komunitou v srbské části Banátu. Kromě toho velice úzce spolupracuje s českým zastupitelským úřadem v Bělehradě. Vzájemné vazby jsou vynikající a více než standardní (zastupitelský úřad přijímá studenty v prostorách velvyslanectví a je spolupořadatelem každoroční překladatelské soutěže; pořádá četná setkání, koncerty, výstavy, filmové projekce, návštěvy českých delegací či přednášky českých autorů, kterých se účastní taktéž studenti bohemistiky). Ambasáda je zároveň hlavním finančním přispěvatelem studentského časopisu *Len/ň/ochod*. V akademickém roce 2018/19 bylo dost akcí organizováno společně s Velvyslanectvím Slovenské republiky jako připomenutí 100 let republiky. Tradičně vynikající je spolupráce s LŠSS Masarykovy univerzity v Brně. Intenzivní je spolupráce s katedrou literární kultury a slavistiky Filozofické fakulty Univerzity Pardubice (semestrální pobyty našich studentů přes program Erasmus+, měsíční výměnné pobyty, vzájemná výměna pedagogů). V zimním semestru odjelo na měsíční pobyt do Pardubic 5 bohemistů, 3 slavisté a několik slovakistů, v letním semestru 7 bohemistů a 3 slavisté. Naši studenti také každoročně úspěšně reprezentují bělehradskou bohemistiku při svých semestrálních pobytech v Brně či Praze. V České besedě Bělehrad probíhají mj. přednášky pedagogů nebo studentů zdejšího bohemistického pracoviště.

Podmínky pro lektora

Lektor podepisuje pracovní smlouvu na dobu určitou. Z pravidelného 14denního platu odvádí daň, zároveň je mu hrazeno zdravotní a sociální pojištění. 1x měsíčně dostává rovněž příspěvek na městskou hromadnou dopravu. Může bezplatně využívat studentskou menzu. Také ubytování v samostatném dvoulůžkovém pokoji s vlastním sociálním zařízením ve zvláštním bloku studentské koleje je bezplatné. Vybavení pokoje: minibar místo ledničky, jednoploténkový indukční vařič. V případě návštěvy (včetně rodinných příslušníků) je nutno uhradit taxu 559 dinárů/osobu/noc. Teplá voda je k dispozici nepravidelně (především v dopoledních a večerních hodinách). Na koleji se lektor potýká s hojným výskytem švábů, rusů, okřídlených mravenců a stonožek.

Ostatní

Zejména v prvním roce působení nastávají problémy při udělení povolení k pobytu. Lektor dostává od fakulty návrh pracovní smlouvy, který na cizinecké policii nechtějí zprvu přijmout, protože potřebují přesné datum, odkdy bude lektor na univerzitě působit. Toto datum ovšem nechce fakulta před udělením přechodného pobytu a vyhotovením pracovního povolení poskytnout. Prodloužení pobytu je o trochu snazší.

Doručování balíků (knih) na jméno lektora je blokováno místním celním úřadem. Osvědčilo se posílání knih na zastupitelský úřad, kde si zásilku lektor převezme.

Ačkoli je lektorovi hrazeno zdravotní pojištění, doporučuje využívat i českého zdravotního pojištění.

Město Bělehrad

Bělehrad je poměrně moderním městem s více než 2 miliony obyvatel na rozhraní východního a západního světa. Problémy může mít Čech s místním mikroklimatem (vysoká vlhkost, teploty v letním období výrazně přesahující 30 °C, v zimním období prudký nárazový vítr a pocitově velmi nízká teplota). Bělehrad se snaží dostát představě o balkánské metropoli, což mj. znamená bohatý kulturní život a vysoký počet turistů. Negativem je jistě nevyzpytatelná místní doprava, která se musí obejít bez metra. Člověk kvůli absenci jízdních řádů a častým kolonám není s to odhadnout, kolik času mu přesun po městě zabere. Od března 2019 do konce roku 2019 se navíc rekonstruuje centrum města, a tak lektorovi nezbývá než chodit část cesty pěšky (cca 2 km).

Srbsko je kandidátskou zemí usilující o členství v Evropské unii, ovšem na ulicích je spíše vidět přátelský vztah k Rusku.

České Budějovice 29. července 2019

Mgr. Petr Janeš

Obrazová příloha

Studenti v bohemistické učebně při mimořádné přednášce z historické mluvnice

Přijetí studentů 1. a 2. ročníku na Velvyslanectví ČR v Bělehradě a slavnostní předání diplomů za překladatelskou soutěž